

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ζητήματα Εθνικής Ασφάλειας

Για να κατανοήσει κανείς καλύτερα τους λόγους για τους οποίους υπάρχει μια, σύγχρονη εν πολλοίς, τάση να θεωρούνται οι ΑΞΕ ένα προβληματικό σημείο για την εθνική ασφάλεια εθνικών κρατών, χρειάζεται να φέρει στο μυαλό του το βασικότερο στοιχείο των ΑΞΕ: αυτό του ελέγχου. Ως ΑΞΕ ορίζουμε τις επενδύσεις εκείνες οι οποίες στοχεύουν στην απόκτηση ελέγχου, μερικού ή και ολικού, μιας επιχειρηματικής μονάδας, από αλλοδαπά πρόσωπα. Έτσι, σε αντίθεση με τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου για παράδειγμα όπου η επένδυση μπορεί να εμπεριέχει μια παροδικότητα ή μια μη εμπλοκή στη διοίκηση της εταιρείας, στις ΑΞΕ ο αλλοδαπός επενδυτής αποκτά λόγο στον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης.

Προφανώς κανένα κράτος δεν θα ήθελε αλλοδαποί επενδυτές να αποκτήσουν τον έλεγχο νευραλγικών τομέων της οικονομίας του. Και αν παλαιότερα αυτοί σχετίζονταν με την πολεμική βιομηχανία και συγγενείς κλάδους, πλέον τα όρια της εθνικής ασφάλειας και κατά συνέπεια των κλάδων που την επηρεάζουν έχουν επεκταθεί σημαντικά.

Πρωτίστως, είναι ο κλάδος των τηλεπικοινωνιών, της τεχνολογίας και των δικτύων όπου λόγω της σημαντικότητάς τους για την εύρυθμη λειτουργία ενός κράτους, θεωρούνται πλέον ως κλάδοι σχετικής ευαισθησίας. Το τελευταίο, δε, διάστημα, κυρίως λόγω των πιέσεων των ΗΠΑ να μην ανατίθονται συμβόλαια ανάπτυξης δικτύων 5^{ης} γενιάς σε εταιρείες εκτός δυτικού κόσμου, όπως για παράδειγμα η κινεζικών συμφερόντων ΗUΑWΕI, έχει ενισχυθεί σημαντικά η προβολή του τομέα των δικτύων ως τομέας ιδιαίτερα σημαντικός για την εθνική ασφάλεια.

Από την άλλη πλευρά ο τομέας της ενέργειας, απαραίτητης για τη λειτουργία μιας χώρας, έχει ενταχθεί, νωρίτερα μάλιστα αυτού των τηλεπικοινωνιών, στο καλάθι αυτό τομέων μιας οικονομίας όπου οι ΑΞΕ μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω ελέγχων.

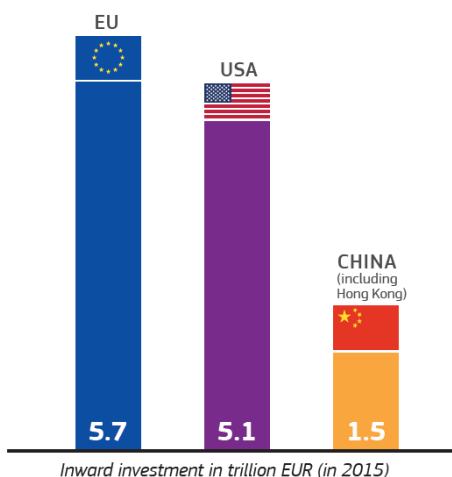
Αν και υπάρχουν και άλλοι τομείς που εντάσσονται, μερικώς τουλάχιστον, στο καλάθι ευαίσθητων τομέων, όπως για παράδειγμα ο διατροφικός, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ένταξη των μεταφορών κατά τα τελευταία χρόνια.

Μια πρώτη ιδιαίτερη περίπτωση που έλαβε σημαντική δημοσιότητα ήταν η προσπάθεια μιας αραβικών συμφερόντων εταιρείας, της DP World, να αναλάβει τη διαχείριση έξι αμερικανικών λιμανιών το 2006. Αν και επικράτησε του σχετικού διαγωνισμού, επέλεξε να παραχωρήσει τα λιμάνια σε αμερικανικών συμφερόντων εταιρεία, κυρίως λόγω της έντονης πίεσης του τότε Αμερικανού προέδρου, George Bush, και του αμερικανικού Κογκρέσου. Αν και 5 χρόνια μετά την τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης πολλοί είδαν στην κίνηση αυτή πολιτικά αντανακλαστικά, το ζήτημα των λιμανιών, ως ευαίσθητων εγκαταστάσεων του τομέα των μεταφορών, εντάχθηκε στους τομείς εκείνους όπου ένας περαιτέρω έλεγχος του επενδυτή πρέπει να λαμβάνει χώρα.

Πιο πρόσφατα, μόλις το 2019, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να δημιουργήσει ένα σύστημα ελέγχου ΑΞΕ από τρίτες χώρες. Βάσει αυτού, η κάθε χώρα μέλος παροτρύνεται να συζητάει με τα άλλα κράτη μέλη για ενδεχόμενες επενδύσεις από τρίτες χώρες σε ευαίσθητους τομείς και να τις συμβουλεύεται, ιδιαίτερα εκείνες όπου ο επενδυτής είχε επιχειρήσει, με επιτυχία ή μη, να επενδύσει παλαιότερα και σε αυτές. Η τελική απόφαση

παραμένει στα κράτη μέλη αλλά εντάσσεται μέσα από αυτή τη διαδικασία, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα σε επίπεδο Συμβουλίου, η έννοια της διαβούλευσης και της συζήτησης σε περιφερειακό επίπεδο επί περιπτώσεων ΑΞΕ από τρίτες χώρες.

Σημειώνεται ότι αν και η συμφωνία δεν προσδιορίζει συγκεκριμένες χώρες στις οποίες στοχεύει, τα στοιχεία δείχνουν μια σημαντική ενίσχυση των κινεζικών επενδύσεων στην Ευρώπη και η απόφαση προέκυψε στον απόηχο μιας σειράς πρόσθετων επενδυτικών κινήσεων της Κίνας στην Ιταλία.

Όταν κάποιος επιχειρεί να αναλύσει τη διασύνδεση των ΑΞΕ με την εθνική ασφάλεια, λαμβάνοντας ως εμπειρικά στοιχεία τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, καλείται να εξετάσει τα επιμέρους ερωτήματα: πως προσδιορίζεται η τρίτη χώρα; η πιθανή απειλή και άρα η σχετική πρόνοια περαιτέρω ελέγχων μπορεί να προέρχεται μόνο από χώρες εκτός «δυτικού» συστήματος; Πως συνδέονται οι τελευταίες εξελίξεις με την ταυτόχρονη πίεση από την πλευρά πολλών ανεπτυγμένων χωρών προς αναπτυσσόμενες, και ιδιαίτερα την Κίνα, να ανοίξουν τις οικονομίες τους σε δικές τους επενδύσεις; Και τέλος, πόσο μπορούμε να συνδέουμε ιδιωτικές πρωτοβουλίες, γιατί περί αυτού πρόκειται όταν εξετάζουμε τις ΑΞΕ, με όρους εθνικής ασφάλειας στη βάση εθνικής καταγωγής των προς επένδυση κεφαλαίων;